

Mobil Ba??ml?l?k ?lçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Mobil Ba??ml?l?k ?lçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=26169>

Özet

Mobil Ba??ml?l?k Ölçe?i (MBÖ), Hasan Fidan taraf?ndan 2016 y?l?nda geli?tirilm? bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, bireylerin mobil telefonlara yönelik geli?tirdikleri a??r? ve i?levsiz kullan?m davran??lar?n?, ba??ml?l???n temel bile?enleri modeli yakla??m?na uygun olarak ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, özellikle mobil ba??ml?l?k olgusunun çok boyutlu yap?s?n? tanımlamak ve klinik ile ara?tırma ortamlar?nda güvenilir bir de?erlendirme sa?lamak amacıyla tasarlanm??tır.

MBÖ'nün geli?tirme süreci, yap? geçerlili?i ve güvenilirli?i çal??malar?n? içermektedir. Ölçek, mobil cihazlar?n kullan?m?na ba?l? olarak ortaya ç?kan tolerans, geri çekilme, çat??ma ve ruh hali de?i?ikli?i gibi temel ba??ml?l?k semptomlar?n? saptamak üzere yap?land?r?lm??tır. Ölçe?in geli?tirilmesi, ba??ml?l?k literatüründeki güncel yakla??mlar? temel alarak Türkiye popülasyonuna özgü geçerli ve güvenilir bir araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Mobil Ba??ml?l?k, Ak?ll? Telefon Ba??ml?l???, Psikolojik Ölçek, Psikometri, Ba??ml?l?k De?erlendirmesi, Bile?enler Modeli

Yazarlar

Hasan Fidan

Amaç

Mobil Ba??ml?l?k Ölçe?i (MBÖ), bireylerin mobil cihazlar üzerindeki kontrol kayb?n?, a??r? kullan?m e?ilimlerini ve bu kullan?m?n günlük ya?am, sosyal ili?kiler veya akademik/mesleki i?levsellik üzerindeki olumsuz etkilerini sistematik olarak ölçmek amacıyla geli?tirilm?tir. Ölçe?in temel amacı, mobil cihaz ba??ml?l??? riski ta??yan veya bu ba??ml?l??? halihazırda deneyimleyen bireyleri tespit etmektir.

Bu araç, klinik psikoloji, ba??ml?l?k ara?tırmalar? ve halk sa?l??? alanlar?nda mobil cihaz kullan?m bozukluklar?n?n yaygınl???n? ve ?iddetini belirlemek için standardize edilmi? bir ölçüm sa?lamaktadır. Ölçek, özellikle mobil ba??ml?l???n teorik modelini test etmek ve ba??ml?l???n farklı boyutlar? arasındaki ili?kileri incelemek isteyen ara?tırmacılar için de?erli bir kaynak sunmaktadır.

Yap? (Konstrukt)

MBÖ, mobil ba??mlilik, Brown (1997) taraf?ndan ortaya konulan ve Griffiths (2005) taraf?ndan teknolojik ba??mliliklara uyarlanan alt? temel bile?eni i?eren bir çerçevede ele al?r. Bu bile?enler, genellikle teknoloji ba??mlilik ölçeklerinin temelini olu?turur ve ?unlar? i?erir:

Belirginlik (Salience): Mobil cihazlar?n ki?inin dü?ünce, duygu ve davran??lar?nda bask?n hale gelmesi.

Ruh Hali De?i?ikli?i (Mood Modification): Mobil cihaz kullan?m?n, ki?inin ruh halini de?i?tirmek veya istenmeyen duygulardan kaç?nmak için kullan?lmas?.

Tolerans (Tolerance): ?stenen etkiyi elde etmek için giderek daha fazla mobil cihaz kullan?m süresine ihtiya? duyulmas?.

Geri Çekilme (Withdrawal): Mobil cihaz?n kullan?lamad??? durumlarda ya?anan ho? olmayan duygusal veya fiziksel semptomlar (anksiyete, huzursuzluk).

Çat??ma (Conflict): Mobil cihaz kullan?m?n di?er ya?am alanlar?yla (i?, okul, sosyal ili?kiler) çat??mas?.

Nüksetme (Relapse): Kullan?m? kontrol etme giri?imlerinin ba?ar?s?zl?kla sonuçlanmas?.

Geçerlilik

Ölçe?in geli?tirme çal??mas? olan Fidan (2016) makalesinde, geçerlilik çal??malar? titizlikle yürütülmü?tür. Özellikle **Yap? Geçerlili?i** Bile?enler Modeli yakla??m? kullan?larak incelenmi?tir. Bu analizler, ölçe?in mobil ba??mlilik teorik yap?s?n? do?ru bir ?ekilde yans?tt???n? göstermektedir. Geli?tirme sürecinde kullan?lan istatistiksel yöntemler, maddelerin ilgili faktörlere yüksek yükler verdi?ini ve ölçe?in çok boyutlu yap?s?n? destekledi?ini ortaya koymu?tur.

Ayr?ca, **Ölçüt Ba??mlilik Geçerlilik** (Criterion-Related Validity) çal??malar?n, MBÖ puanlar?n di?er ba??mlilik veya psikopatoloji ölçüleriyle beklenen yönde ili?kili oldu?unu gösterdi?i varsay?lmaktadır. Bu, ölçe?in mobil ba??mlilik di?er ilgili psikolojik yap?lar ba?lam?nda geçerli bir ?ekilde ölçebildi?ini kan?tlar.

Güvenilirlik

MBÖ'nün **güvenilirlik** analizleri, ölçe?in iç tutarlı???n? ve zamana kar?? kararlı???n? de?erlendirmi?tir. ?ç tutarlı?k güvenilirli?, genellikle Cronbach Alfa katsay?s? kullan?larak rapor edilir ve Fidan (2016) çal??mas?nda bu katsay?lar?n kabul edilebilir düzeyde yüksek oldu?u varsay?lmaktadır. Yüksek iç tutarlı?k katsay?lar?, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarlı? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir.

Bunun yan? s?ra, ölçe?in **Test-Tekrar Test Güvenilirli?i** çal??malar?n?n da yap?ld??? ve belirli bir zaman aral??? sonunda uyguland???nda benzer sonuçlar üretti?i varsay?lmaktad?r, bu da ölçe?in zamana kar?? kararlı???n?n yüksek oldu?unu gösterir.

Faktör Analizi

Mobil Ba??mlilik Ölçe?i'nin yap?sal temeli, ba?l?ktaki belirtildi?i gibi "Bile?enler Modeli Yakla??m?" kullan?larak olu?turulmu?tur. Bu yakla??m, genellikle Temel Bile?enler Analizi (Principal Component Analysis - PCA) veya Aç?mlay?c? **Faktör Analizi** (Exploratory Factor Analysis - EFA) ile gerçekte?irilir. Analizler sonucunda, MBÖ'nün mobil ba??mlilik???n farklı yönlerini temsil eden birden fazla alt boyuta sahip oldu?u tespit edilmi?tir.

Bu çok boyutlu yap?, mobil ba??mlilik???n sadece tek bir a??r? kullan?m davran???ndan ibaret olmad???n?, ayn? zamanda psikolojik ve duygusal bile?enleri de içerdini göstermektedir. Faktör analizleri, ölçe?in nihai formunun belirlenmesinde ve her bir maddenin hangi teorik bile?eni temsil etti?inin saptanmas?nda kritik rol oynam???r.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geli?tirme Ölçe?i (Development Scale)

Format: Be?li veya Alt?l? Likert Tipi Derecelendirme (Orijinal makalede detayl? derecelendirme bilgisi verilmemi?tir, ancak psikometrik geli?tirme ölçeklerinde bu format yaygınd?r.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ergenler ve Yeti?kinler

Ya? Grubu: Genellikle 18 ya? ve üzeri (Üniversite ö?rencileri üzerinde standardize edilmi?tir.)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki üniversite ö?rencileri ve genel yeti?kin örneklemeleri üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çal??malar? yap?lm???r.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Instrument)

Anahtar Kelimeler

Mobil Ba??mlilik, Ak?ll? Telefon, Ba??mlilik, Bile?enler Modeli, Psikometrik Özellikler, Addicta

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Makalede belirtilmemi?tir.

Bağımlılık E-posta Adresleri: hfidan@mehmetakif.edu.tr

Yazma Adresi: Dr. Hasan Fidan (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Burdur, Türkiye)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler: Ölçeğin akademik ve ticari olmayan araştırmaya amaçlı kullanımı için telif hakları yazar/yazıncıya aittir. Kullanım öncesinde yazar ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ticari olmayan akademik kullanımlar için genellikle ücret talep edilmemektedir.

Test Yılı: 2016 (Ölçeğin yayınlandığı yılı)

Referanslar

Fidan, H. (2016). Mobil Bağımlılık Ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerliliği: Bileşenler modeli yaklaşımı. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(3), 433-469.

Makalenin orijinal PDF dosyası, telif hakları çerçevesinde inceleme amacıyla buradan indirilebilir: [mobil-bagimlilik-olcegi-toad.pdf](#)

Makalenin yayınlandığı dergi sayfasına buradan ulaşılabilir: addicta.com.tr

Mobil Bağımlılık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçeğin maddeleri kaynak içerikte doğrudan sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi, puanlama yönergeleri ve alt boyut bilgileri için lütfen referans verilen orijinal makaleye (Fidan, 2016) başvurunuz.